

Digitale språkleker

Jan Ketil Arnulf

førsteamanuensis, Handelshøyskolen BI

Jeg vil gjerne få anbefale psykologer å leke seg med Googles søkeverktøy «Google Ngram viewer». Du finner den her: <https://books.google.com/ngrams/>

Her kan du søke på populariteten av et hvilket som helst ord eller begrep fra 1800 til 2010.

Riktignok ikke på norsk – foreløpig bare på store språk som engelsk, tysk og kinesisk.

Prøv f.eks. å skrive inn søkebegrepet «hope, problem» akkurat sånn, og trykk på «search lots of books». Du finner da en vakker, sakseformet kurve for de to ordene. Mens man på 1800-tallet var mest opptatt av håp, ble vi fra 1920 og utover mest opptatt av problemer.

Ngram går nemlig inn i alt som er utgitt av litteratur i alle disse årene, og viser den stigende og synkende populariteten til ord over tid. Sammenlikninger er ofte morsomst.

Ngram gir oss en påminnelse om hvilket ord-skapt univers vi lever i. Femti år etter at Berger og Luckman skrev om vår sosialt konstruerte virkelighet, tror psykologer og folk flest fortsatt på begreper som ledelse, motivasjon og nevroseser. Psykologer trøster seg med statistikk og tror på konstrukter.

Men sjekk dette: Ordet «leadership» ble oppfunnet i 1850, «motivation» rundt 1910. Den store interessen for «neurosis» har tapt seg, mens «psychosis» holder seg. «Terrorism» har vært eksplosjonsartet siden 1970-tallet (forleng tidsperioden til 2008 og se på kurven).

Ngram er en slående påminnelse om språkets mektige, men flyktige programmering av vår virkelighetsforståelse – grensene for vår verden, ifølge Wittgenstein.

God fornøyelse på oppdagelsestur!